

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio VI. De voto & continentia sacerdotum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

quamvis illi qui super cathedram Moysi sedent, hoc est cuncti nostri praepositi illa faciant quae imitanda a nobis non sunt, nihilominus quae nobis iubent incunctanter expleamus. Superuacaneum tamen est in hoc promulgato argo diutius remorari.

Ad primū arg.

Ad primum igitur arg. rēdetur necessitatem coactionis, quae inuoluntarium facit illam, quidē & tristitia parere, & rōnem laudis ac meriti excludere. Illa autē necessitas quae ex voto sponte p. p. Deum emissio nascitur, primum tristitia non affert, mox et si nonnunquam illam parturiat, nihilominus meritum non imminuit, nā prima uolendi libertas, in omnib. actionibus uirtute perdurat. Ad scđm rēdetur qđ libertas

Ad scđm arg.

in qua homo suapte natura creatus est, in hoc nobis seruitute debet ut nostro creatore seruimus. Quare eam in eius obsequiū dedicare non cōtra naturā est, sed maxime secundum naturam. Ad tertium deniq. rēdetur, ex eo qđ Christus nos a lege peccati liberauit, non fieri consequens perfectiōnem Christianā in exemptione ab omni obedientia consistere, sed in hoc omnino qđ simus a peccatorū retinaculis liberi. Vnde cum vsq. adeo sumus periculose animi nostri obsequentes, propriaeq. uoluntatis amantes, ad eandem libertatem asserendā

Ad tertium arg.

praecepit, confert nostram uoluntatem alterius gubernaculo submittere. Nam si seruire Deo regnare est, quo plurib. eius nomine obsequimur, perfectius regnamus. Tutius nāque carnis illecebris atq. inultibus dominamur, atq. adeo celestem Hierusalem referimus, ubi ut felices illi necessitate quadam confirmatissimi sunt ne delinquerē ualeant, ita summa libertate perfruuntur.

QUESTIO VI.

DE VOTO ET CONTINENTIA Sacerdotum.

ARTICVLVS I.

Virum ecclesia decore & stabilitati sacerdotali uotum continentia congrue fuerit ac necessarium.

IN calce demum libri huius, in quo de uoto pro nostra uirili disputauimus, postremam qui sitionem de continentia

sacerdotum duximus adhibendam, hoc est de uoto, quod dum factis inuitantur a secundum occidentalis ecclesiae inuoluntatum implicite suscipiunt. Enim uero inter alia Lutherianorum molimina, quibus ecclesiam Dei funditus demoliri nituntur, hoc unum est quod totis uiribus ecclesiam a clero abigere cōtendunt. Quocirca cum me apud Caesarem in Germania agēte de componenda cum ipsis pace tractarem, hoc mordicus retinere perhibebant, ut sacerdotes non modo uxorio consortio non interdicerentur, immo cogentur uxores ducere, adeo impossibile ducunt, hominem absque Veneris uisum esse posse. Quod reuera si illis sensu concessum, fieri non posset minus, quin proinus eadem concessio in totū serpens Christianismum, sanctam ecclesiam radicalitus subuerteret. Hac ergo de causa titulum reliquissim tractatum hunc de uoto, nisi hanc ei quaestione adhibuissem. De hac autem re ut de vnaquaque alia, secundum Philosophum in posterioribus Analyticis tria esse possent quaesita, scilicet an sit, & quid sit, & propter quid sit. Quid autem sit, nempe in quod sacerdotale uotum consistat, quaestione proxima demonstrauimus, constituentes esse uotum, non quidem explicitum sed implicitum neq. de intrinseca ratione ordinis antea ut uotum religionis, sed ecclesiae statuum matrimonium irritans. Duo ergo hie constant articuli. Prior de conuenientia huius ecclesiastici instituti. Nam in moralibus est quaerere, an sit, & propter quid. Posterior, quā sit antiquū an uidelicet a primordiis statim nascentis ecclesiae fuerit in usu.

Arguitur ergo prior qđ negatiue? Et prius quidem noua & uetera ad colorandū errorem adducendo. Primum. n. exemplū Christi legiferi nostra parte negatiua pognat, quippe qui apostolos nō celibes, sed certe maritos elegit, ut Petrum cuius locutus mentio fit euangelio: Andream & ceteros, quos opinabile est uxoribus fuisse copulatos. Quinimo unum Ioannē quem uirginē elegit de medio nuptiarum thalamo fertur euocasse. Mox & magisteri exemplo discipulorum consentiant documenta. Ait quippe Pau. 2. ad Timor. 3. Oportet episcopū esse uirum uxoribus uirum filios habentem

bentem subditos in omni castitate. Et ad Titum 1. Si quis sine crimine est, vnus uxoris vir, &c. hunc, scilicet constitutas presbyterum, sicut disposuisti tibi. Tertio est loco exemplum sacerdotum veteris legis qui figuram nostri præferebant. Aaron enim ac deinceps Leuitarum sobolem constat suam constituisse tribum, atque adeo conjugali sedere vixisse: vt etiam Luc. 1. de Zacharia pro genitore Ioannis Baptistæ legitur. Quorum quidem instar suos habent: Graeci sacerdotes institutos: nempe qui per vires & rei sacræ administrant nihilominus rei uxorie dent operam. Adde si figuris agere volumus, quod Arca Noë, vni in priori sua Canonica ait Petrus, figura fuit ecclesiæ, seruatis nos à peccatorum illuui: cui quidē ecclesiæ sacerdotes præfunt, illam autem nulli coelbes, sed octo animæ matrimonio coniunctæ ingressæ sunt: non ergo est cur vxoriam institutum sacerdotibus inhibeatur. Quarto arguitur ratione. Connubia in ipso statim mundi primordia instituta sunt in officio humano generi impendio, quam maximè necessarium: cum ergo sacerdotibus qui primum obtinent in Christi familia locum tanta religione interdicatur, videtur ecclesiæ, ut saluo eius honore, contra diuinum naturalem quæ permissum nuptijs cū Martione, & Manichæo detrahere: quod Apostolus 1. ad Corin. 4. erroris subnotauit, quod nubere essent prohibitori. Quinto ad rem proximè arguitur. Votum castitatis res est perquā difficilis obseruata. Adeo enim prouida natura propagandæ speciei consilium prospexit, ut uehementissimam vixq; adeo eluctabilem eiusdem muneris appetentiam cunctis animantibus indiderit: quæ quidem appetitus rabies, post naturam corruptam inter omnium species longè ardentius humanam exurit. Sacerdotale autem officium adeo est ecclesiæ necessarium, ut absque illo consistere Christiana familia minimè ualeat. Imò eidem obeundo muneri tantus est numerus necessarius, ut pars populi paulò minor decima uel duodecima, eidem sit mancipata, tantum ergo populum in tam difficilem religionem adigere, nihil mirum si plus iusto rigidum coactum quæ videatur. Eniuero monachus, ut sanctum institutum est, non tamen administrandis sacramentis ac sacrosanctis simpliciter est necessarius: atq; adeo

nec est tam numerosus quare nihil rigoris est si qui libere voluerint permittantur monasticis votis addici, tam ingentem vero sacerdotum multitudinem eodem rigore cogere videri cuiquam potest non vixq; adeo consultum. Sexto, castitatis votum adeo, vt dicebamus, est difficile, vt non nisi inclusis & eis qui sint claustris circumsepti permittendum videatur, qua ratione monachi in monasteria abdunt, sacerdotes autem proprios habent lares, neque vi uete satis possunt commodè sine ancillis nec abique seculari tumultu, tanto ergo periculo votum castitatis permittere, non apparet esse prudentia, non ergo id condens est. Septimo, & id euentus ipsi docent. Sunt enim frequentissimi concubinarij alienisque toris insidiantes. Quamobrem & populo inuisi sunt, & sacramentis quæ tractant iniurijs, videtur ergo melius fore rei vtrique consultum, si suam quisque haberet vxorem, vt nullo se commacularent flagitio. Nam quo longius à carnis usu arcentur, spurcius defædantur. In contrarium est solennis & laudabilis mos Occidentalis Ecclesiæ secundum Pontificum sanctiones vt antiquissimi Calixti 27. dist. cano Presbyteris ac Syricij 82. dist. can. plurimos, & aliorum complurium. Pessimera huius hæresis, continentia sacerdotum oblatrantis, duo sunt membra: prius quod eis concedit licentiam matrimonia contrahendi, posterius verò quod etiam cogit, vt id faciant. Et sunt inter neotericos qui eius primum faciunt partem Lutherum, nam Iouinianus, inquit, etsi nuptias uirginitati æquauerit, non tamen sacerdotes vxoribus carentes reprehendebat. Quin verò ipse, vt Augusti. libro de hære capitu. 87. refert, concubio abstulit, non propter meritum, sed vt vxoriam molestias sibi cauere. At verò horum opinione non obsistat, dubitari in primis non potest quin concessio nis, hoc est, vti sacerdotibus maritos esse liceret, Iouinianus fuerit primus auctor: quandoquidem in calibatu nihil egregij meriti nouerit. Quin verò omni pudicitie generi adeo appetitum bellum indixit, vt uirginitatem, ad Deiparam Virginem, veluti ad sacram artem confugientem, inde conatus fuerit impudentissimè deturbare. Sed neque alterius impudentioris membri Lutherus fuit primus auctor, Soto, de Iust. & Iu. 22 scilicet.

Argu. 3.

Argu. 6.

Argu. 7.

Argu. 4.

Argu. 5.

August.

scilicet ut sacerdotes non modo permitterentur, uerum & cogentur coniuges sibi adiungere. Successit nāque Iouiniano eius discipulus. Vigilantius: qui in hanc euasit impudentem insaniam: ut nemine fineret sacris initiari antequam uxorem duceret.

Hiero. Vnde Hierony. epist. 2. aduersus ipsum ad Riparium: Proth, inquit, nefas episcopos sui sceleris dicitur habere cōsortes, si tamē episcopi nominandi sunt, qui non ordinēt diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli celibi credentes pudicitiam fuerunt, ut arbitrio, & Nicolaitæ eiusdem hæresis auctores: quotū impudicitia meminit Aug. lib. de Catalo. hæreticorum ca. 5. A quibus Nicæta quidam. Græcus institutum Græcorum deduxit, ut art. seq. uidebimus: nam et illi sacerdotes non ordinant nisi prius uxoribus copulentur. Quomquidem iam diu sepulchra quæ hæresim. reuocare

Vuicless Thom. in lucem curauit hæresi archa ille Vuicless, ut Tho. Vuald. 2. tom. de sacramentis cap. 128. fideliter refert: quæ subinde hæresim in proximis capitulis pro ligatâ curauit. Ab his ergo iuis patriarchis cōracionem hanc traxit Lutherus, ut sacerdotum continentiam nō modo non probaret, uerum immani petulantia, quæ sibi natua erat condemnaret. Vnde in libro suo illo idem talem condemnato, De abroganda Missa priuata, de illo præcepto, Nō mechaberis, edisserens, hæc euomuit diabolica uerba: Nusquam sic insanit Sathanas per Papam atque, in castitate & libidine tractanda.

Vuicless Thom. Primum, et si non prohibet uerbo castitatem, & fornicari docet, cogit tamen fornicari decreto suo inuoluerabili, & perdiuissimo de eglibatu totius sui sacerdotij ram. lat. è patētis: cū tam rara & angusta sit castitatis gratia. Et subdit: ꝑ cum continere neq; possint neque debeat, rabies est Sathanica & plus quam sacrilega, eos ab uxoribus arceat. Videte quouisque ingenium bestie erat ad conuitia efficiē. Hoc itaque dogma ad eō suorum cordibus al. è impressit, ut nulla sit potestas quæ ab ipsis illud queat eradicare. Neque uerò hæreticorum tantū animos error hic occupauit, sed usque ad catholicos irrepit. Fuit enim Panor. inter iuris canonici interpretes illusterrimus: quæ tamen super ea cum olim de clerici cōiugatione consultum, in ecclesia arbitratus est, si sacerdotibus abstinere nolentibus facultas foret uxores sibi alioq. audi, quia cum quo-

tidie, inquit, illicito coitu maculentur, scire ecclesia debet ut bonus medicus: qui dum uidet medicinam potius uicere quam prodesse, eam tollit. Contra hæc ergo errorem statuitur catholica cōclusio.

Vique a deo sacerdotum continentia, non modo congruens, uerum necessaria est ecclesie. Christi ut absque illa neque decori seruare possit, neque legitimam Christi effigiem retinere. Et quoniam obloquent nos monet articulus, in quo antiquitas sctōnis huius, tum ecclesiasticis testimonijs, tum sacris oraculis corroboranda est, in præsentia, quod titulus eius postulat, distaxat nobis est utendum rationibus, quibus ostendatur quam fuerit congruens & necessaria. Octo neque aut nouem possumus meditari capi a ex quibus rationes huiusmodi deducamus.

Primum, ut sicur obiectiones, sic & probationes Christi exemplo exordiamur, sacerdotes in illa Christi spiritu uali connubio ecclesie copulantur: Christus autem uirgo de que uirginem natus unicum sibi, candidam, immaculatamque columbam ecclesiam copulauit cuius sacramentum auctore Paulo: coniugium primorum parentum gessit: quo propter adiectum illic est. ꝑpter hanc relinquet homo patrem & matrem & adheret uxori suæ. Hæc est ergo unicus uxor, propter quam sacerdotes, non solum patrem & matrem, uerum & carnales uxores sunt merito relicturi. Si enim ecclesia ut ergo casta, ut cum Paulo 2. Corin. 1. loquimur desponsata est Christo, & sacerdotibus eius sponsas castos esse concedet. Alioquin spirituale connubium suū non teneretlyceritatem. Secundum, quod huic sancto instituto suffragatur, est mundities quæ sacerdotum functioni in sacrosancto potissimum. alia in sacramento perficiendo necessaria est. Enim uerò, ut semper ecclesia decentissimum duxit, ut ministrum illius sacramenti ubi innocentissimus agnus immolatur, nullo effuso sanguine contaminarentur, sed etiam illi qui secularem iustitiam administrant, irregulares sicut ad ordines suscipiendos: sic multoq; pulchius decuit: ne carnis usu sacrosancti, commercio polluerentur. Etenim postquam coniugalis amplexus traduxit esse cepti originalis culpæ, quæ genus nostrum inficitur, illam subinde conuaxit feceritatem, ut non possit homines non pudescere. Vnde pa-

da.

enda membra nomen hæreditarum. Quo circa cum carnalia spiritalibus è regione sint opposita nullus carnis vsus spiritalium nitori sic aduersatur, ac sordidus iste. Vt que adeo quod locum etiam sacrum, vt sã guinis, sic etiam seminis effusio polluat. Neque huius de fuit antiquitus religionis figura. Legitur namque 1. Regum. 21. quod cum David à facie Saul fugiens venisset ad Abimelec sacerdotem Leuiticum, postulassetque ab eo sibi suisque refectiois, panes, responderit: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum scilicet qui mensæ sanctuarij in vsu sacerdotum suppositus erat. Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus, manducent. Neque verò manducare permitti sunt, antequam David certiorum eundem faceret, dicens: Continuumus nos à mulieribus ad heri & nudius tertius, & fuerunt vasa puerorum munda. Si ergo panem illum in quo nihil aliud diuinitatis latebat, quam qd sacramentum, hoc est, figura erat sacrosancti panis qui de celo descendit, edi nefas erat nisi ab his qui essent ab vxoribus mudi, quanto ergo iustius idem nitor illos de cet qui ipsam sacramenti veritatem tractat: hoc est quotidie sub specie panis Dei corpus māducant? Accedit & alia figura, quod legale agnum nisi succinctis renibus cocnare non licebat. Quod Gregorius homil. 22. super euangelia exponens ait, in renibus delectationem carnis sedere, ob id que illic significatum esse, vt qui pascha comedunt, voluptates edomare debeant, & carnem à luxuria restringere. Igitur cum sacerdotes euangelici quotidie agnum immolent immaculatum, par est suoque muneris decentissimum, vt abstinentia carnis perpetua fulgeant. Adde & rei huius tertiam eandemque peculiarem vmbra in sacerdotibus antiquæ legis: Legitur enim Exod. 28. Porro filijs Aaron tinnicas lineas parabis, & infra: Facies & femoralia linea vt operiant carnem turpitudinis suæ à renibus, vsque ad femora. Quod quidem venerabilis Beda, libr. 3. de tabernaculo, interpretatus ait, foeminalia illa castimoniam, quæ appetitum copulæ conjugalis prohibet propriè designasse, sine qua nemo, inquit, vel sacerdotium suscipere, vel ad altaris potest ministerium consecrari, id est, si non aut virgo] permanserit aut contracta vxore coniunctionis fœdera

soluerit. At verò sicut res ecclesiastica strata sunt catena connexæ, sic vno defracto nodo, omnes dissoluantur. Propterea ecclesia hanc à suis sacerdotibus sanctimoniam requirit, quod inconcussè credit corpus Christi verum ab ipsis retractari, postquam ergo Lutherani eiusdem corporis sacramentalem veritatem dissentunt, nil mirum si eundem candorem à suis sacerdotibus non desiderent. Tertium decenæ huius caput sumitur ex altissimo meditationis, orationisque culmine, cui sacerdotes dedicantur. Debent namque sacra scripturæ legendæ ac relegendæ se totos dedere: ut sicut nubes in sublimi uolantes saluificam pluuiam populo suppeditent. Vfus autem uxoris non modo corpus cõspurcat, uerum & mentem deprimit & obnubilat. atque adeo superiorum contemplationi ineptissimam reddit. Vnde Apostolus 1. ad Corin. 7. ubi cõiuges admonet ne se inuicem coniugali officio defraudent, exceptionem nihilominus faciens ait: Nisi forte ex consensu ad tempus, vt uacent orationi, nimirum docens quanto sit impedimèto officium illud eleuand v in Deum. Cum ergo sacerdotes iugi sint meditationi & orationi pro se & populo consecrati, debent ab illo officio, atque adeo ab illo fœdere esset perpetim alieni. Vnde si ab Ethnicis etiam licet testimonium petere, peripateticus Theophrastus in lib. de nup. sapienter scripsit, per coniugium impediri studia philosophiæ, neque posse quenquam libris & vxori pariter inscruire. Et, quò ad sacerdotes reuertitur, Origenes homil. 23. super libro Numero eundem Paulinum locum edisserens, sic colligit: Vnde mihi videtur quod illius solus est offerre sacrificium indefinens (de sacerdotibus porro loquens) qui indefinens & perpetua se deuouerit castitati. Et Ambrosius in tertium cap. 2. Timotheum. Si enim inquit, plebeis hominibus orationis causa ad tempus abstinere iubetur, quanto magis Leuitis sacerdotibus, quos de nocturne pro plebe sibi commissa oportet orare? Et Hieronymus libro primo, contra Iouinianum eadem sermè repetens verba (quæ ambo ex Epiphano, primo libro secundo in hæresi Catharorum desumpsisse videntur) subdit: Si sacerdotibus semper orandum, semper ergo illis cauendum est matrimonium. Neque

Tertia ratio.

Theophrastus.

Origenes.

Ambrosius.

Hieronymus.

verò huius exemplum in sacerdotibus de
fuit antiquæ legis. Hac enim de causa, vt
primo Paralipom. 14. à Dauide institu-
tum est, & Lucæ primo memoratum, per
vices ministrabant templo, illòque tempo-
re vxorum consortio intra templum clausi
abstinebant, nempe quòd cum eorum o-
rationes sicut incensum quòd ad altare cre-
mabant, in conspectu Dei ascendere pro-
fiterentur, vnà confitebantur non posse il-
las nitidè fundere, nisi essent ab coniugi-
bus sequestrati. Vnde Beda super eundem
locum exemplum colligit quòd sacerdotes
nostri, quibus non per vices, sed semper
altari seruire iubetur, perpetuè esse de-
beant castitati addicti. Quartus deinde
fontis eiusdem institutionis est, quòd sacer-
dotes euangelici, qui, vt Paulus ad Colos-
sen. 1. admonet, ea implent quæ de sunt
passionem Christi, delicta iugiter de-
bent lugere populi, perpetuèque à deo fac-
cere penitentia fructus. Hanc enim ob-
rem vt Osee quarta legitur, peccata,
hoc est, oblationes pro peccatis comē-
dunt, lactui autem nihil magis ex diamē-
tro reluctatur quam vnera voluptas, vt
pote quæ spiritus omnes exhalans, ani-
mam in carnem transformat. Propter
quòd de homine ante diluuium dictum
est: Non permanebit spiritus meus in ho-
mine, quia caro est. Vnde si penitentibus,
vt Ionæ 3. legitur, ieiuniorum maiores
congruunt & illis qui antiquitus cultui
templi offerebantur, vinum & sicera, om-
ne quòd inebriare poterat interdicebatur,
multò congruentius euangelicis sacerdoti-
bus prohibetur, quæ vino truculentius
inebriat. Adde rationem quintam, quòd
nisi impudentissimus hæreticus, negare
nemo potest, cœlibatum, præstantem esse
virtutem, quam potissimum in sacerdotes po-
pulo prædicare & commendare debent,
viduasque & reliquos continentes ad ca-
sttatem animare. Quomodo autem po-
test hortator esse viduitatis, virginitalis,
aut castitatis, qui ipse coniugij lege viuat?
Ex sexta insuper radice ortum habuit san-
ctæ hęc institutio, nempe ex cura quam sa-
cerdotes gerere tenentur populi. Tene-
tur enim & pauperum, & viduarum, &
orphanorum patrocinium sustinere, & in-
ter egenos sua bona distribuere, huic au-
tem persoluendò muneri nihil pugnan-
tius obstat quam cura rei familiaris, vbi

vxor est, & liberorum germina. Vnde
Paul. primo ad Corinth. 7. Volo, inquit, vos
sine sollicitudine esse. Qui sine vxore
est, sollicitus est quæ Domini sunt, quo-
modo placeat Deo. Qui autem cum vxore
est, sollicitus est quomodo placeat vxori,
& diuisus est. Quo loco Ambrosius: Am-
brosius, inquit, sollicitudine rei vxoriae,
quæ sola in mundo ceteris grauior est, ad
Deum promerendum animus eruditur.
Hęc illa. Inter omnes ergo mundanas so-
licitudines res vxoria molestissima est, &
negotiorum anxietatibus occupatissima.
Nam huic cetera cuncta seruiunt, non so-
lum vt in præfenti illa onera sustententur,
verum vt perpetuè successioni prospicia-
tur. Quia vtique ratione Iovinianus ipse
pudicitia osor, vt Diuus Augustinus libro de
hæretic. capitu octuagesimo secundo, re-
fert, licet non ob meritum, tamen vt
eiusmodi molestiarum sarcinam libera-
neret, noluit se matrimonio addicere,
ei ergo qui vxori alligatus est, nulla se
reliqua libertas, quæ tamen sacerdotum
functioni maxime est necessaria. Sep-
timus locus huius persuadendæ ecclesiasti-
cæ sanctionis desumitur ex auctoritate
qua sacerdotes in ecclesia Christi ad sacra-
mentorum ministerium polere debent,
atque ex honore illis debito, secundum
illud Ecclesiasticè septimo. Honora Deum,
& honorifica sacerdotes. Quòd de uoluntate
potissimum intelligendum est, quippe
qui non tantum diuina, verum & Deum ip-
sum sacramento tangunt. Hac enim aucto-
ritas inde illis maxime adnascitur quòd
sunt egregio loco; hoc est extra plebis pro-
grem. Si autem mariti essent in media ver-
sarentur plebe, neque honor illis habere-
nt egregius, neque reuerentiam mo-
pudor esset mysteria diuini corporis & signi-
nis in manibus maritati hominis adora-
re, & metus, peccatorum confessione illis co-
credere cui vxor semper assisteret, nam ta-
ter virum & vxorem, nihil se creto serua-
tut. At verò Lutherani, vt supra dicebam,
quæ hæc omnia sacramenta denegant,
nihil mirum si neque suis sacerdotibus
ullam venerationem impendant. Osta-
uim utique caput, idque non in inferio-
ribus habendum huius instituti est, cum
& pax atque tranquillitas, quæ ex vno-
rum concessionem turbarentur. Enim-
vero

Beda.

Quarta
ratio.Quinta
ratio.

Sexta.

SOTO
de Iustitia
Legibus
DII
13

Verò si vxorum proliumque turba obsepi-
rentur, tunc sacerdotia illis ac præben-
de non sufficerent. Essent enim honestè
alendi. Etenim Leuiticis, quæ duode-
cimâ pars erat populi, eò decimæ suffi-
cientes erant, quod integre illis obue-
niebant. Et præterea quod non tot erant
tunc vnus templi ministerio necessarij
quot nunc tantæ ecclesiarum multitudi-
ne. Ex qua re consequens fieret vt debe-
rent esse opifices & coloni, quales erant
fortè Leuitæ, qualesque Lutherani suos
oprant habentque sacerdotes. Vnde in
quam vilipendium eorum ordo apud
nos venit, vnusquilibet secum repetet.
Insuper si sacerdotibus coniuges ad here-
rent tunc totam suam sollicitudinem & vi-
gilantiam illum congererent, vt sua sacerdo-
tia quasi hereditario iure in filios transfun-
derent. Hoc enim nobis sacerdotum ambi-
tio documentò est, qui filios habent. Si e-
nim quibus nefas est & pudor filios suos
præbendis ditare, nihilominus id tanto pe-
re fatagunt, quanto illi id facerent liben-
tius & audacius, quibus non pudor, sed ho-
nor esset longa liberorum serie abundare?
Ad hæc demum accedit quod si sacerdo-
tes coniugati essent, tunc ad episcopatus
non nisi magnates, puta Duces & Comi-
tes, ac cæteri seculares principes & assu-
merentur, & ad pingua beneficia alij
seculares nobiles. Quare omnia litibus es-
sent discordijsque ac bellis plena, cunctæ-
que adeo res ecclesiastica susque deque
confusa. Hæc sunt quæ de hac re medita-
ri soles.

Ad primum igitur argumentum in cõ-
trarium respondetur, quòdeò Christus A-
postolos de matrimonio sumpsit quod tunc
celibatus religio non perinde atque nunc
in consilio, in vsque erat. Attamen vt doce-
ret quod transacta lege (vt apostolica ver-
ba quæ sunt ad Heb 7. permutemus) sacer-
dotum ratio erat simul mutanda, illos ad
celibatam euocauit, Ioannemque adeo
de medijs nuptijs ad virginitatem, quam
uis, vt Hieron. lib. 1. contra Iouinia. auctor
est, de solo Petro certum sit habuisse vxor-
em, de alijs autem non ita constat, illo ta-
men ex superfluo admisso ambigi non de-
bet, vt ait ibidem Hieronymus qui an-
quæntibus vxoribus vota scelerint castita-
tis. Id quod ex illis verbis Petri. Matth. 19.

colligitur; Ecce nos reliquimus omnia &
sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? Al-
ludit enim ad id quod ab ore Christi ado-
lescenti dictum audierat: Si vis perfectus es
se, vende & vende &c. & sequere me vbi reli-
gionum instituta fundantur. Ad secundum
verò argumentum, quod ex Paulinis ver-
bis accerfebatur, articulo proximo, com-
modius respondebitur.

Ad tertium de antiquis sacerdotibus
quod ad rem præsentem attinet, respon-
detur, eorum rationem latissimè à nostra
desiisse. Primum quòd illi non sacramen-
torum veritatem, quibus nunc Christus
offeritur, ac Spiritus sancti confertur gra-
tia, sed horum penitus vmbra tractabant
quare non tanta ab illis desiderabatur mû-
dities, tam essi lotionibus quæ illis erant
frequentes, candorem qui in nostris debet
sacerdotibus splendere, præsignabant. Præ-
terea, vt Leuiti. 21. legitur sumus sacerdos
virginem ducturus erat, non autem vi-
duam aut repudiatam, aut sordidam, &
cum templo seruiabant, vt dictum est: ab
vxoribus abstinebant, quod nonnullum
erat candoris indicium. Vnde primo ad
Timoth. 4. Ambrosius veteribus, inquit, id
circo concessum est sacerdotibus vxores
ad vsum habere, quia multum tempus o-
tio vacabàt à ministerio. Multitudo enim
erat sacerdotum vt per vices seruire pos-
sent, nunc autem iugiter esse debent in
ministerio. Ad hæc, tunc nondum prodie-
rat coelibatus consilium. Adde quòd
Leuiticus ordo suam per se duodecimam
tribuum constituebat, apostolici nume-
ri prognosticam, ob idque necesse habe-
bat suam sobolem vxorio munere pro-
creare, nostris autem sacerdotibus sola
commissa est spiritualis genitura, videli-
cet animas in Christo reata, suo ver-
bo, ministerioque & studio lactare, so-
uereque ac nutrire. Id quod egregiè A-
rator in suo illo carmine, quo Apostolo-
rum Acta contextit, hisce versibus declara-
uit.

*Ecclesia nunc alma fides sine sine pudicos
Pontifices iubet esse suos, & quarit in omni
Cauita tribu, quos vito probet, neque san-
guinis iste,
Sed meritis successus erit.*
Quocirca Græci Leuitarum institutum
imitantes, multò fecissent consultius si
Soto, de Iust. & Iu. Zz 3 Lau.

Ad secun-
dum arg.

Ad ter-
tium arg.

Ambr.

Postre-
ma rō.

Ad pri-
mum arg.

Hiero.

Latinis Christianorum sanctionibus auscultarent. Sed de ipsis inferius repetendum nobis est. Ad quartum latè contra Iouinianum Hieronymus respondet, quod ecclesia celibatum anteferens, matrimonium minime damnat: sed docet, ut illud ad propagandum humanum genus necessarium est, ita & sacramentorum ministros celibatū decere. Sicuti non condemnat iustitiæ ministros, licet suos sacerdotes a cruento illo munere arceat. Hoc autem commune argumentum est, & satis a patribus locupletatum. Quintum autem argumentum est quod subsequenter punctim tangit. Fatemur namque castitatis votum non esse obseruatum facile, sacerdotumque ordinem, ecclesiæ necessarium perquam numerosum esse. Et quod in sexto argumento obtenditur agnoscimus insuper in priuatis ædibus non usque adeo tute seruari posse eiusmodi votum, quam in monachorum claustris. Neque uero inficias imus, ut septimū argumentum admonebat, crebros esse in clero concubinos & adulteros. Sed tamen ad hæc multimodum responsum damus. Primum, Reipublicæ & maximè ecclesiæ statuta ex fine iudicanda sunt, licet non omnibus incommodis obuiari possit. Cū ergo ad sacrosanctum altaris ministerium candorem illum & animi & corporis in sacerdotibus florere deceat, congruum fuit sic illos instituere non obstantibus carnis insulsiuibus, quos humanam fragilitatem necesse est quocunque statu perperari. Alioqui & lex diuina quæ omnem libidinem inhihet, iniqua esset. Innumeri sunt qui carnis lapsu polluantur quam plurimumque adulteri. Deleantur ergo leges hæc prohibentes. Secundo. Nemo ad sacerdotum compellit, imò si sacros canones consulas, neque uis nisi maturo iudicio admittitur, nempe qui ætate sit legitima, ut sibi uide re deliberatè possit, quid ualeant humeri, mox ut morum probitate rerumque cognitione ac scientiæ lumine fulgeat; ut præter alias complures sanctiones uidete est apud Alexan. tertium toto titulo de ætat. & qualita. & ordine perficiendorum. Ob id enim ait ad Timotheum Paulus oportere episcopū, atque adeo sacerdotem, testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ne in operibus probitatis incidat & in laqueum diaboli. Et eundem discipulum admonitum cura-

uit, ne cui cito manus imponeret; & Testificauit quantis splendere deberet uirtutibus qui ad sacerdotium assumendus esset.

Tertio respondemus, humanam naturam, non esse usque adeo in becilem & inbricam quin vigilanti cura cautelaque adhibita, ualeat se a carnis incurisionibus per Deigratiam tueri. Hanc enim ob rem sancta Nicæna Synodus ut 3. eius cano. uidete est omnem extraneam mulierem a rebus sacerdotum abegit, abactaque subinde uoluit Syriaci decretum, quod est 18. distinctio canon. feminas. uidelicet ut non nisi mater, aut soror, aut auia cum ipsis commorentur. At tamen hæretici, ut Hieronymus super tertium Hieremix caput sapienter adnotauit, eum habitent in Aquilone, unde omne malum panditur, perditio calore fidei audire illud apostoli non possunt. Spiritu feruentes. Unde uoluptatibus sese tradentes, castitatis inimici, non possunt non esse pudicitiae hostes, naturaque infamatores, afferentes non posse homines nisi ut feminarum mancipia uiuere. Quamuis diffiteri non possimus, numerum iam nunc sacerdotum iusto ampliore in ecclesia permitti, admittique extra delectū in hunc ordinem plebeios ac infimæ classis homines: idque eiusmodi ordinem in iustum, quo nunc iacet, locum proiecisse.

Quarto loco responsioni nostræ adieci- mus, quod conjugale officium, et si iuxta Paulinum monitum, patrumque adeo confessionem non nullum sit bene naris hominibus remedium effrænæ carnis sedandæ, tamen lasciuus & obscenus adeo non est remedium ut sit etiam perniciosum periculum. Ausculta paulum 1 ad Cor. 7. Si acciperis, inquit, uxorem, non peccasti. Et si nupserit uirgo, non peccauit, tribulationes tamen carnis habebūt huiusmodi. Quæ quidem tribulationes non tantum ad familiaris molestias referendæ sunt, uerum & ad eandem carnis illecebras quibus occurrere licentia illa maritali pura bāt. Hostem enim fugientes, in hostiles pugnas incidunt, ignem extinguere uolunt, & ignem suscitant. Unde Augustinus in libro de singul. clericis. Mariti, inquit, & uxores coniugia quotidianè gerentes, non sibi sufficiunt. Hæc ille. Nemo ergo credat carnali uoluptati obsequendo, eidem obuiare, sed fugienda est protus. Adde quod conjugalis

SOTO
de iustitia
legibus
DII
13

ylustum natura sua satietatem facit, tum, irritante demone, nauisam. & alieni thalami desiderium. Quocirca dum illi hæretici sacerdotes volunt continentes maritos efficere, adulteros procreant. Non debuisset ergo, vt ad Panormitanum respiciamus, sacrorum canonum expositor illam censere salubrem medicinam vt carni aduersus spiritum depugnanti fædè indulgeretur. Non enim sic nos voluit instructos Paulus vbi aiebat: Volo autem omnes vos esse sicut meipsum. Sanctus certe S. Thom. quæstione præsent, articulo vndecimo, ad monitos voluit ecclesiæ prelatos, nempe quod periculis humanarum rerum per res humanas obuiandum sit, non autem per hoc quod res diuinæ conuertantur in vsum humanum. Eo potissimum quod alia remedia præsentiora sunt morbo titillantis carnis medèdo, quàm ei obsequendo eius excitare prariginem. Si modo eadem remedia vigilantius ecclesiæ in sacerdotum ordine instauraret, & sacros canones exigeret. Nempe vt sacrorum doctrina pollerèt, frugalitererant mensa, secularibus abstinerent, tum delitijs tum commercijs, orationi denique incumberent. His enim institutis multo efficacius clericorum corruptioni prospectum foret, quàm eos in matrimonialia impedimenta submergendo.

ARTICVLVS II.

Vtrum sacerdotalis continentia ab ipsis statum ecclesiæ inenarrabilis cooperis.

Secundo loco de antiquitate huius instituti dicendum superest. Et morte nostro quod non ab ipsis ecclesiæ primordijs fuerit exortum arguitur eodem loco supra citato, vt limatius exponatur. Apostolus enim episcopos commonuit vt vnus essent vxoris viri, haud ergo ab illo sæculo originem mos iste traxit. Secundò extat canon sextæ Synodi Constantinopolitanæ, quæ habita fuit sub Agathone Pontifice, tempore Cōstantini Quarti. Anno salutis 673. & refertur 31. distin. canon. quoniam. Canon est: Quicumque diligens inuentus sub diaconali ordinatione, aut diaconali, aut

sacerdotali, hi nullo modo prohibentur ad talem ascendere gradum pro vxoris suæ cohabitatione. Neque etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogantur quod abstinere debeant à legalis vxoris familiaritate. Tertio arguitur auctoritate quæ tribuitur Augustino in 15. de Ciuit. citaturque à Gratiano cano. cum igitur 35. quæstio. prima. Cuius verba sunt: Ecclesiæ post apostolica instituta quædam consilia perfectionis addidit, vt poie de continentia ministrorum ecclesiæ, hoc ergo non erat necessitatis præceptum, sed honestatis consilium.

Contrarium verò nos edocet decretum Calixti I. quod habetur 27. distin. c. presbyteris, ait Presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & monachis concubinas habere seu matrimonium contrahere penitus interdiximus, cōtracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis disungi, iuxta sacrorum canonum definitionem iudicamus. Sedit Calixtus circa annum Redemptionis. 18. cum ergo ipse antiquiores canones citet, documentum est rem esse antiquissimam.

Quæstio præsent quinque conclusionibus eget, vt eius veritas clarescat. Prima Apostolorum seculo permiffum fuit vt qui coniugali commercio impediti erant, nihilominus sacris initiarentur. Id quod nullo alio opus habet testimonio, quam illo bis iam citato Paul. 1. ad Timoth. 3. ad Titum 1. vbi ait oportere episcopum esse vnus vxoris virum. Haud enim eludere loca illa possumus, dicentes, intelligi de his qui cum fuissent matrimonio mancipati, iam essent vxoribus vidui. Paulinus enim contextus planè commonstrat illos esse intelligendos qui matrimonio durabant, tum quod vnus vxoris vir, hoc ipsum sonat quod vxorem habens, tum etiam quod inter alias eius virtutes hanc etiam ponat, vt sit suæ domui bene præpositus. Sed in hoc confirmando, non est cur immoremur. Nam si ille non esset sensus Pauli nunquam postmodum ecclesiastica iura coniugatis permitterent fieri sacerdotes, quod tamen permittunt, vt canon. quoniam. supra citatus, distinctio. 31. & canon. si quis distinctio. 32. & mos ipsi Græcorum contestantur. Quare quod in eius loci expositione ait Hieronymus vbi

Zz 4 delict,

Tertiū.

Calixt.

1. Cōcl.

Rō conclusio-
nis.

2. Cōcl.

Vvalde.

Idodus
Clitho-
ucus.

Cōcilii
Neocæ-
sariense
Stepha-
nopa.

delicet, Non dicit qui vnam ducat, sed qui vnam habuerit, non sic est intelligendum quasi tunc non haberet, sed quod aliam antè ne dixerit. Hoc enim docuit propter sacramentum Christi, qui vnicam sibi ecclesiam desponsauit. Ratio autem asserti in hac conclusione est, quod cum Oriens tunc ecclesia copia ministrorum egeret, neque coelibatus fuisset tunc tanta religione auditus, constringebatur ex ordine cōiugali philosophos alcescere, & lenes atque alios qui prudentia valerēt, quibus sua ministeria & functiones integritim committeret, quousque adula alius posset sibi sanctius constituere. Secunda cōclusio. Receptissimum est nunquam sacerdotibus licuisse postquam essent sacro ministerio, addisti vxoria se negotio implicare. Conclusio est quam inter alios celeberrimus Vvaldensis vigilantissimus antiquitatis scrutator affirmato 2. qui est de sacramentis, cap. 129. & tomo 3. de sacramentalibus, cap. 16. Et Iodocus Clithoueus, non penitendus auctor. libro de contin. sacer. ca. 4. ait eandem fuisse sententiam probatissimorum auctorum in qua omnes sancti patres vno consensu conveniunt. Citamus istos auctores eò quod cum conclusio hæc negatiua sit, eademque historiales, inde potissimum fidem commeteretur quod si contrarium in vltimo quandoque & more fuisset, non defuisset eius historia, quæ tamen nulla extat. Tamen eadem conclusio ex canonibus proximè citatis non obscure colligatur: qui ambo sunt sextæ Synodi Constantinopolitane. Nam in can. quoniam quo sacerdotes in coniugio permanere sinuntur duntaxat fit mentio de contratto ante sacros susceptos ordines. Et canon. si quis distincti. 31. sic habet. Si quis eorum qui ad clericum accedunt uoluerit nuptia li iure mulieri copulari, hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Vnde à contrario sensu inferitur, postea non licere. Et in Concil. Neocæsa. quod refertur distincti. 28. Presbyter si vxorem duxerit ab ordine deponi debet. At tamen vniuersa fidei cuncta referamus, sunt verba Stephani Papa in can. aliter eadem distincti. 31. quæ videntur facere dubiam. Ait. n. quod Græcorum sacerdotes diaconi & subdiaconi in matrimonio copulantur. Ob que

verba Caietan. 1. 2. questione. primi quolibet. audēter ait, q̄ etiam post susceptos ordines quondam sacerdotibus licuit matrimonio copulari. Nimirum glossam eiusdem capituli ineptam reputans, quæ vbi textus ait copulantur, exponit, copulato vniuntur. Porro autem propter illum textum non debuisset vniuersalem confessionem Doctorum delerere, quæ in citatis modò iuribus egrègiè fundatur, optimaq; corroboratur rōne, & Græcorum more, vt fertur, cōprobatur. Nam latine verbum passiuum non solum actionem præsentem egerum & præteritam significat. Nulla ergo est violentia dicere, copulantur, id est copulati permanēt, vt non sit sensus quod liceret illis nouo connubio copulari, sed copulatos viuere: vt habetur ca. cāolim. de cle. coniuga. Hoc tñ fatetur negari non posse, quin olim diacones & subdiacones permittentur etiam post ordinem sacrum ad nuptias peruolare, dum tñ id in ordinis susceptiones protestarentur, vt extet. Synodi Anchiritanæ 28. distincti. cano. Diaconi. Ad sacerdotium tamen non admittebatur nisi conuersionis proposito confessi essent castitatem, quæ verba sunt Concilij Arelaten. 4. quod eadem distincti refertur cano. Præterea. Rōnem conclusionis huius illam Doctores, afferunt, vt Clithoueus refert, quod cum opus sacerdotale prestatius sit coniugali, neque diuino iuri neque naturali cōsentaneum patres vnuquam duxerunt, vt à sacerdotio ad coniugium retrocederetur, fieret. n. iniuria, tum sacrosanctæ sanctioni, tum etiam ecclesiæ, cum qua sacerdotes nuptias celebrant. Hanc inquam ob causam qui vxoribus solutiferos ordines experebant, cogebatur si sacerdos creati luberet, votum adere castitatis, vt modo fit, Quamuis propter perfonatum tunc inopiam, vt prædiximus, cōiuges etiam sine tali uoto admitterentur: vt habet citatus tex. quoniam distincti. 31. istæ ergo conclusiones circa controuersiam in confesso. cunctis sunt catholicis. Neque vllus secundam nisi Iouinianitæ & Vviclenitæ, ac demum Lutherani agnunt. At verò quod orthodoxorum non nulli, quorum est Clithoueus in præal. libr. ca. 3. affirmant. Luorum sacerdotalis continentia esse indispensabile, neq; Summi Pontificis auctoritate relaxari posse

Cōcilii
Dian-
misticō
diacon
oliar
ca. 129
ca. 129
ca. 129
ca. 129
ca. 129

Synod
Anchir-
itanæ

Cōcilii
Arelate
no. 4.
re. 28.
ca. 28.
ca. 28.

3. Con-
dico.

Arpu-
po co-
dicio

vt qui semel sacerdos est uxorem ducat ægerimè fieri potest probabile. Nam si id intelligant ante idem votum emissum, ita vt nequeat ecclesia statum abrogare, falsum planè est. Nam Græci qui iuxta sanctiones sextæ Synodi sacerdotes vna sunt & mariti, vere ac legitime sunt sacerdotes. Quare non dubium quin idem ecclesia de Occidentalibus sancire possit, vt S. 7 hom. secunda secundæ quæstio. 88. artic. vndecimo constituitur, eo quòd castitas non est intrinsecè annexa sacerdotio, sicut religioni. Quod prædicti auctores non animaduertentes, argumenta quæ proprie de religione militant, ad sacerdotium applicant. Quare posset pariter statuere, ut post susceptos ordines ad matrimonia aduolarent, persisterentque simul sacerdotio: quoniam hoc totum ad ius pertinet ecclesiasticum: quippe quod lex nulla neu naturalis neu diuina ueratur. Si vero suam sententiam de voto solenniã emissio intelligant ita ut cum sacerdotibus qui nunc in ecclesia sunt Occidentali dispensari non possit, aliquantulo probabilis loquuntur: sed tamen neque prius quod demonstrare proponunt, satis comprobant. Nam cum statutum illud ecclesiæ non de intimam sit ratione sacerdotij, nulla ratio necessario negare cogit quin possit etiam super hoc Papa dispensare, licet, vt superiori articulo monstratum est, exitiosissima esset ecclesiastica rei clades. Hoc autem est quo præsens hæc nostra disputatio festinat: vitium illicò ab ecclesiæ ortibus inoleuerit, vt qui ex coniugio ad sacerdotium recipiebantur, non prius reciperentur quàm annuentibus vxoribus perpetuam castitatem vouerent. Haud enim ad conuincendos istos hæreticos nosse hoc parum refert. Et existit utrinque pugna argumentorum acies, quæ me semper penè tenuere perplexam. Affirmauerim hic autem sub probabilitate, quæ mihi perquam maxima est, conclusionem tertiam, nempe quæ circa Apostolorum tempora cunctis fuerit sacerdotibus vxorius usus interdictus: licet mos postea fuerit corruptus. Existit enim apud me hoc ab ista parte argumentum: Sacerdotium euangelicum nunquam nõ fuit præstantius habitum quàm Leuiticũ: illi autem sacerdotes quando templo seruebant, vt panes propositionis dignè ede-

rent, ab uxorum contubernio abstinebãt: vbi articulo præcedenti monstratum est. Qui ergo credi potest, vt diuini Apostolorumque discipuli ferrent panem uiuũ, qui de celo descendit, eorum manibus tractari, qui de vxoris latere illa die surrexissent? Adde, quod si hæc meditatio potestis in animum induxit, nempe Occidentali ecclesiæ, vt sacerdotes a coniugali commercio arcerentur, quæ potuit esse necessitas quæ primitiuos illos patres excusaret, ne id ipsum prouiderent? Sed ais, raras tunc erat uirorum quibus sacerdotalis prouincia demandaretur. Fateor equidem, sed tamen neque ecclesiarum tanta erat frequentia, quin seruente tunc Christi sanguine inueniri possent homines ætate prouecti, literis & probitate præditi, qui illam castimoniam uxorum consensu profiterentur.

Et confirmatur. Si Græci, Latinorum de hac re institutum non suscipientes, nunquam ausi sunt quando templo administrant, uxores inuolere, nõne testimonium est ab ipsis ecclesiæ incunabulis aliquid sanctius in more, fuisse?

Secundum autem, & quod me vehemèter urget argumentum, est, quod ex superioribus conclusionibus egomet mihi excogito. Constitutum enim cunctis est statim ab ecclesiæ incunabulis coniugatos quidem ad sacerdotium admitti sacerdotes uero a ducendis vxoribus fuisse prohibitos. Hoc autè discrimen nulla quirit alacritate ratione, quàm quòd ne uiri illorum vsui matrimoniali indulgere sinebantur. Alioqui si qui in matrimonio erant, poterant uxoribus uti, quidnam quæso uerbar, ne, & sacerdotes possent pariter inire connubia. Nam si faceremur coniugatos uxorio usu fuisse interdictos, palam sit ratio, cur post sacerdotium interdicere- tur contractio matrimonij nempe quia uerebant castitatè sicuti ceteri, qui erant vxoribus copulati. Adde, quòd illa disparitas, ut alij uxorio siuerentur complexu, alij uero minime, nequisset non decorum Ecclesiasticum deturpare. Profectò quando nulla extaret auctoris assertio rationes me uehementer in hanc cogerent sententiam: sed extant nihilominus sanctorum patrum testimonia quæ consideratius pensata, rem aperiuunt. Et quippe in primis auctoritas

C. infra
m. 1113

ant.

antiquissimi Epiphanijs, encomijs Hieronymi atque Augustini illustrissimi: cuius verba sunt, tom. 1. lib. 2. in hæresi Catharorum: Reuera non suscipit sancta Dei prædicatione post Christi aduentum eos, qui a nuptijs mortua ipsorum uxore secundis nuptijs coniuncti sunt, propter excellentem sacerdotij honorem ac dignitatem. Et hoc tenet sancta Dei Ecclesia cum sinceritate obseruat. Sed & adhuc viuentem & liberos gignentem vnus uxoris virum non suscipit: sed eum, qui se ab una continuit, aut inuiditate vixit, diaconum, & presbyterum & episcopum, & hypodiamonum & maxime vbi sinceri sunt canones Ecclesiæ stici. Et subdit: At dices mihi omnino in quibusdam locis adhuc liberos gignere presbyteros, & diaconos, & subdiaconos. At hoc non est iuxta canonem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elaguit, & p. p. multitudinem: cum non inuenerit ministeriũ. Hæc ille, atque alia subsequenter accumulatur ad confirmandum nunquam fuisse licitum sacerdotibus uxoribus uti, quous essent maritari, nisi ubi propter libidinem canonum sinceritas non seruaretur. Et tom. 2. lib. 3. circa finem, ubi ecclesiasticam disciplinam scribit, expresse ait non esse ad sacerdotium admittendos nisi ex his qui aut virgines sunt continentiam a proprijs uxoribus seruãt, aut ab vnus nuptijs viduitatem custodiunt. Eodem accedit Hieronymi testimonium, vbi ait: Quid facient Orientales Ecclesiæ? quid Aegypti & sedis Apostolicæ? quæ aut uirgines clericos accipiunt aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt? En tempore Epiphani Salamine episcopi in Cypro, & Hieronymi, qui in Oriente vitã degerat, quamquam sacerdotes uxores auerent, earum tñ vsu abstinabant. Eisdem affipulatur Ambrosius in expositione 1. Timot super verbis Vnius uxoris virum. Vbi ait: Si qui filios bene gubernauerint, &c. poterunt digni fieri sacerdotio, & infra: Iam de cætero se ab usu fœminæ cohibentes. Atque ibidem Haymo vnus uxoris: i. quod non sit bigamus, postea uero penitus abstinere debet. Et supra citatus uenerabilis Beda, lib. 3. de taber. astruit tunc temporis nemini licuisse in sacerdotem creari, nisi aut virgo permansisset aut contra facta uxore coniunctionis fœdera soluisset. Accedat

demum verba Concilij Carthaginensis, quæ referuntur 32. dist. cano. Placuit. Hæc scilicet. Placuit Episcopos, presbyteros, diaconos, & subdiaconos, secundum priora instituta etiam abstinere ab vxoribus. Et verba subinde Leonis Pontificis cano. scilicet. Si quis ex coniugatis desiderat ad subdiaconatum ascendere, non potest sine consensu vxoris suæ: ut fiat de carnali deinceps spirituale coniugium, nemine cogente eos. Neque permittitur postea uxor iungi eidem marito suo carnaliter, nec cuiquam nubere in vita aut post mortem illius. Nempe quia uxor tenebatur etiam facere uotum perpetuum castitatis. Et hoc concilium appellat priora constituta, scilicet ut arbitror, seculo Antiocheno proxima. Quin uero & canon ipse sextæ Synodi. Quoniam. 31. dist. quod se Gregorius tenetur, id plane docet: vbi ait quod deinceps tempore ordinationis suæ castitatem profiteri non cogantur: illic inquam docetur in primitiua ecclesiã ita cogi. Ecce quæ mihi faciunt conclusionem in pendio quam maxime probabilem, immo certam: & præterea quod nunquam tantum postmodum ecclesiã cõnixa fuisset castitatis uoto sacerdotes obstringere, nisi a sanctis ipsius Apostolis id fuisset edocta.

Nihilominus neque obnuendum est esse aduersus hanc sententiam non exilia argumenta, quibus aliqui putant, ut est Cyprianus, contrariam constitui. Et primum est locus Pauli in superiori articulo & in præfati allegatus, Oportet episcopum esse vnus uxoris virum: qui aliter quidem ab hæreticis, aliter uero a catholicis nobis obijciunt. Ab illis quidem in hoc sensu op sit necessarium antequam quis sacris impietur uxorem ducere. Sed hic adeo Paulinis verbis reluctatur ut non alio indiget mucrone. Altero uero mitiorique sensu a catholicis opponitur: Videlicet ut inde inferant licuisse tunc totum etiam cum vxoribus communicare. Ambo tamen sensus per illorum sanctorum testimonia conclusi sunt, quos nuperim ad confirmandam proximam conclusionem attulimus: quippe qui non solum negãt necessarium fuisse ut qui sacris iniiciatur, uxorem duceret, uerum astruunt eis qui matrimonio ante fœdere tenebãtur, non licere uxoribus amplius uti. Et præterquam in loco citato,

Hieron.

Ambr.

Haym.

Beda.

Hic citato, audiamus rursus expositorem Hieronymum libro 1. aduersus Iovinianum, ubi nostram tertiam conclusionem aperitissimè confirmat. Ait enim. Non dicit (scilicet Paulus) eligatur episcopus qui vnam ducat vxorem & filios faciat: sed, qui unâ habuerit vxorem & filios in omni subditos disciplina. Certè confiteris non posse esse episcopum qui in episcopatu filios faciat. Alioqui si comprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur. Aut permittit sacerdotibus exercere opera nuptiarum, vt idè sint virgines quod mariti, aut si sacerdotibus vxores non licet tangere, eo sancti sunt, quia imitantur pudicitiam virginem. Hæc Hierony.

Quare prætermisissis expositioribus perspiciamus ad Paulus ipse id minimè obscure insinuauerit. Nam vbi dixit, vnus vxoris virum, statim subdit, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, quod profecto non de pudicitia matrimoniali, sed de omni moda intellexisse videtur. Quod & clarius ad Titum censuisse apparet, quippe vbi ait, iustum, sanctum, continentem. Quasi dixisset, perinde cum coniuge atque cum sorore habitantem, Nam cum qui rei vxore operam nauat, quis continentem appellauerit? Accedit quod B. Ioannes, episcopus fuit Ephesi, qui tamè virgo electus est à Domino, & virgo in æuum permansit. Quin verò crebros alios reperias sanctos patres attestantes tempore Apostolorum obseruatam fuisse sacerdotalem continentiam. Sed est præterea argumentum contra hanc nostram probatissimam assertionem quod inter canon. Apostolorum ille extat qui refertur dist. 28. Siquis docuerit sub obtentu religionis propriam vxorem contemnere, anathema sit Cui consonat canon quintus Apostolorum. Ne episcopus aut presbyter vxorem suam prætextu religionis eliciat. & cano si quis docuerit. dist. 28. Ad hoc autem respondeat potest, quidquid hæretici dicant, quibus Clithoucus minimè debuisse fauere, solum illis locis prohiberi ne sacerdotes sic vxores contemnerent, vt eis, liberisque, & familie non prouiderent, sed domo pollerent. At verò citra contemptum communitatis ex amborum consensu abstinebāt.

argu. Vehementius tamen argumentum primo aspectu sumitur ex historia Cassiodori in

Tripart. li. 2. c. 14. quæ citatur à Gratiano. 31. dist. cano. Nicæna synodus. Verborum sententia est, ne cuncta referamus, quæ cum synodus sancire adornaret ne presbyteri cum coniugibus quas ante consecrationem duxerant, non dormitent, Panutius, licet nuptiarum esset inexpectus, patribus persuasit ne talem ponerent legem asserens esse grauem fornicationis occasionem. Cui quidem sententiæ statum est, atque adeo non in necessitate, sed vnus cuiusque voluntate positum. Ad hanc autem historiam primum responderetur non esse relatum inter acta Concilij, sed sola Cassiodori auctoritate vigere. Immo mirum est si hoc verum sit quod in tertio canone eiusdem concilij, vbi sacerdotibus interdixtum est mulierem extraneam secundum habere, nisi fortè mater esset aut soror aut auia, aut amita, aut matertera, non fuerit inter istas exceptas, & vxor commemorata. Sed tamen vt auctoritatem historie non repudicemus adhibenda est secunda responsio, nempe id solum cõuinci quod nos in conclusione adiecimus. s. post Apostolorum seculum corruptis sacerdotum moribus dissimulatum fuisse, vt ex Epiphania citauimus, obseruantiam sacrorum canonum. Et quia tunc Nicæna synodus cogitabat sacerdotium ad antiquam formam reuocare, Panutius consuluisset potius esse propter corruptum cõueniendum, sicut nunc facit ecclesia cum Germanis. Et eodem modo respondendum ad canonem Concilij Gangrensis. Si quis discernit, eadem 28. distinctè vbi iubetur quod sacerdotes nolentes abstinere non sunt ideo à sacris arcendi Denique vt cuncta quæ diximus patentiora fiant, statuitur quarta conclusio. Decretum Ecclesiasticum quod modo in Ecclesia Occidentali viget, vt scilicet neque post sacerdotium coniugia contrahant, neque coniugati sacerdotes fiant, non solum ante Nicenam synodum factum est, verum quam maxime sit probabile, proximè seculum Apostolicum fuisse in vsu. Probatur ex illo citato canone Calixti, Prebyteris 27. distinctio. vt eadem extat constitutio. Et subditur iuxta sacrorum canonum definitionem, vbi docetur iam antea fuisse canonicum. Antecessit autem Calixtus Nicenam synodum annis centum. Sed it quippe anno 214. vsque

Prima ratio.

Quarta conclusio.

Probatio.

que ad 20. Synodus autem Nicena sub Syluestro celebrata fuit anno 325. Post Castitatem eandem constitutionem confirmavit Syricus qui falso ab aliquibus censetur fuisse primus eius institutor. Anno 388. cuius decretum extat 82. distinct. cano. Plurimos. Post vero anno 408. eandem sanctionem suo decreto decreto stabiliuit Innocentius I. in Epistola ad Exuperium: quæ refertur eadem distinct. canon. Proposuit. His adhibentur, & duo eiusdem rei canones, Diui Gregorij videlicet, Nul. lum. distinctio 28. Et ante triennium, distinctio. 31. quibus sanctè prohibet ne quis in subdiaconum ordinetur nisi perpetuam castitatem voto profiteatur. Extant & quàm plurima huius rei testimonia quæ operosum molestumque esset hic congerere. Et hæc de Latinorum sacerdotum instituto.

Igitur ut ad Græcorum institutum gradum hinc faciamus, quinta postremaque presentis articuli conclusio est. Græci non modo Romanum institutum repudiarunt, verum illud amplexati sunt, quod ex nullo prorsus vel Apostolorum, vel Conciliorum permisso elicerunt: immo omni ecclesiæ antiquitati omnino repugnat. Haud enim tantum eos qui rei vxoriae mancipari sunt sacris initiati, immo nullum ad eundem ordinem admittunt, nisi rogatus responderit coniugatum esse. Ad litteram ergo Vigilanti errorum sequitur: de quo Hieronymus ad Riparium in fronte questionis a nobis citatus lamentatur nempe quod neminem continentium in sacerdotem crearent. Quo ergo hæc liquido pateant, rem auspiciemus a canone Quoniam distinct. 31. quem argumento secundo in Græcorum fauorem attulimus, qui habetur inter canones sextæ synodi Constantinopolitanæ. Et quoniam si synodali ecclesiæ auctoritate polleret, ut Gratianus, & qui ipsum de prima facile iudicant, vehementer contra nostram tertiam conclusionem pugnaret, ac perinde hæreticis per magnum præstaret patrocinium qui Græcorum institutum Romano anteferunt, contenduntque ad eodè expedire ut a Latinis recipiatur, operæ pretium quam maximè diximus hoc absque censura non præterire: nempe ut Græcani cum morem, quam sit sacris Apostolorum institutis aduersum,

perpendamus. Oportet ergo prius verbum canonis adnotare, quæ subsequuntur. Quoniam in Romani ordine canonis esse cognouimus traditum, eos qui ordinati sunt diaconi vel presbyteri confiteri, quod non suis iam copulentur vxoribus: antiquum nos sequentes canonem Apostolica diligentia, & constitutionis sanctorum viutorum, legales nuptias amob valere volumus, nullo modo est vxoribus suis connubia dissoluegtes, aut priuantes eos familiaritate ad inuicem in tempore opportuno. Et infra. Neque etiam tempore professionis suæ castitatem profiteri cogantur, quod abstinere debet à legalis vxoris familiaritate. Item oportet eos qui altario ministrant, in tempore oblationis sacrorum continent esse in omnibus, v: à Deo possint consequi que simpliciter postulant. Hæc ergo ait Gratianus omnia intelligi de Orientalibus sacerdotibus. Haud tamen abique actori censura rem præterite debuisset. Quem ego non piguit verba canonis cuncta audere, non tædeat singula perpendere quantum habeant roboris, sunt enim ea, quæ si penitus perspiciantur, manifeste fallacitiam sese redarguunt. Vtique adeo vt nos alij minimè sint affirmare verum eundem canonem profanum esse, insolentia imprudentiæque plenum, & ab eis adit qui castitatis Romanorum sacerdotum aperti essent hostes. Fuit quidem in primis Albertus Pighius vir egregie solertis & eruditionis in propugnanda ecclesiæ Romana, qui auctoritatem illius Synodi non infimis rationibus labefactare conatus est, quippe que Honorium Romanum pontificem eiusdem hæreticis immerito damnauit; cuius ipse condemnauerat Sergium. Et personam etiã Origenis pronuntiauit hæreticam, qui profecto, licet in aliquos erotes lapsus, non censetur in dio contra Ecclesiam fuisse pertinax. Ego verò Pighio omnino non suffragor, neque verò retinari modo institui, quia non est locus. Attamen etiam ipsi qui apologistæ pro eadem Synodo contra ipsum scripserunt, quotum fuit Franciscus Torrens, negare nequeunt, quin verò planè fatentur eundem canonem qui ordine illic est: non solum apocryphum, verum, & corruptissimum, esse huius enim verba sunt

SOTO
de iustitia
Legibus
DII
13

quæ nuperrime referebamus. Et primum omnium notum est eiusmodi canones non fuisse aditos in eadem sexta synodo, sed uel quemadmodum Tharadius ait 4. septimi synodi refert quinque post annis illuc reuersis episcopis, uel quod uerisimilius est, ut ex 3. can. eiusdem sextæ synodi colligitur, viginti septem transactis. Quare licet Adrianus postea eandem sextam Synodum, quatenus Romanis institutis non repugnaret, suscepit, non tamen censetur eodem canones auctoritate catholica donasse, quippe qui neque in Concilio editi sunt, neque sub legato Romano. Quod autem dictus canoa non solum tantum, uerum neque ulla sit auctoritate dignus sua ipsius facies præferat. In primis enim quæ nã erat Concilij maiestas, in presentia Romani legati si præses sedisset, recitatio Romano decreto è regione statim subdere contrariam censuram, dicendo Antiquum nos sequentes canonem Apostolicæ diligentia. Et quis enim est ille canoa? aut ubi extrahat? nam quod ait glossa illud refert ad Paulinum uerbum ne coniuges se inuicem defraudent, minimè textui congruit, si quidem subdit, & constitutiones sanctorum uirorum, ubi planè Concilium secundum Carthaginense denotatur, quod refertur 31. dist. Canone. Episcopus. & 84. canone, cum in præterito. ac subinde Concilium quintum. Quis autem credat sanctum aliquam synodum. Concilium provinciale æcumenico Romano antehabere? Sed quod aperte falsitatem eiusdè canonis detegit est, quod nullum Carthaginense Concilium sic decreuit ut eodem canone refertur, sed totum contrarium: Canon. secundus secundi concilij expresse iubet quæ Aurelij sententia fuit, omnes antistites, sacerdotes, & leuitas continentes esse in omnibus, etiam ab uxoribus, quo possint simpliciter quod à Deo postulant, impetrare, uerba sunt expressa. Perperam ergo hic canon citauit illum, addens ut tempore oblationis continentes essent. Hoc enim Paulus cunctis etiam secularibus edixerat, Sed uide quomodo isti impostores deprauarunt Carthaginense Concilium quintum, cuius canoa ad litteram sic habet: de quorundam clericorum. quamuis ergo uxores proprias, in continentia referentur, placuit episcopos, & presbyteros, & diaconos, secundum propria instituta etiam ab

uxoribus continere. Omissus est subdiaconatus, qui tunc forte non habetur ordo sacer. Verbum autem secundum propria instituta, quo ad litteram intelligitur secundum legem sacerdotali ordini congruam, quæ scilicet ab Apostolis uel que ea erat, ut nullus coniugis factis initiaretur nisi uotum emitteret castitatis, ipsi præuaticati sunt, dicentes. Cum instaret tempus sacrificij. Et propterea addiderunt ut sui sacerdotes tempore ordinationis profiteri castitatem non cogeretur, neque ab uxoribus abstinere. Quod nos bene supra notauimus tanquam testimonium, quod ille esset mos antiquus ecclesie. Vide ergo quam non liceat quidquid inter decreta à Gratiano fuerit relatum, ut mos est Canonistarum, tanquam oraculum adorare. Immo potius uel ipse debuisset, uel sui glossatores radicibus historiarum consulere, ut rerum medullas eruerent. At uerò ut gratis donaremus eundem canonem legitimum esse, haud tamen in eo continetur ut sacerdotes ad id munus non admittantur nisi fuerint prius coniugati, ut Grecorum mos habet, sed hoc solum quod non cogantur castitatem nouere. Cui accinit & alter eiusdem synodi can. qui refertur 32. distinctio. cuius uerba sunt: Siquis eorum qui ad clerum accedunt uoluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Et canoa subsequens Carthaginensis Concilij quarti: Lectores cum ad annos pubertatis ueniunt, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Merito ergo à multis, ut idem ait Torrentius creditur Græcos à Nicolais hæreticis eum morem contraxisse. Horum enim patrens Nicolaus, ut in catalogo hæreticorum ait citatus iam Augustinus eum pulcherrimam haberet uxorem, quæ petinde, apud ipsum in suspitionem pudicitie uenerat, neque satis procos abigere domo posset, communem uiam uxoribus suis peruasit discipulis, qui quidem postea multa in illum errorem deprauarunt. Inter quæ decimum septimum canonem mendose supposuerunt sexto libro Institutionum Apostolicarum Clementis, quæ quidem canonem quidam postea auctor Græcus Niceta, Pectorhoratus nomine defendit, Græcisque peruasit. Canon uerò, ut Umbertus Leonis legatus in libro contra ipsum refert, sic habet: Episcopum

Hereticus Nicolai tantum August. Canoa aliter corruptus.

Fragmenti cœci. Carthagine de quorundam clericorum, quamuis ergo uxores proprias, in continentia referentur, placuit episcopos, & presbyteros, & diaconos, secundum propria instituta etiam ab

Canō al
ter cor-
ruptus.

pum & presbyterum & diaconū dicimus, qui unā habet vxorem, ordinati, nec licet eos post manus impositionem innuptos esse. Ex quo canone tuam Græci consuetudinem traxerunt. Hęc omnia patēt apud dictum Vmbertum Cardinalem. Is enim à Leone I X circa annum Millefimū quinquagesimū Cōstantinopolim de hac re delegatus contra eundem Nicetam scribens, has omnes Græcorum præuaricationes patefacit. Haud ergo Græcorum mos tenendus est alicui orthodoxæ Synodi consentaneus: sed tanquam error inter alios eorum tolerari ab ecclesia præfenti. Nam antiqua nunquam eis permisit, ut non ordinaretur nisi coniugati, sed id penitus quoddam illi etiam secundo gradu post continentem admitterentur. Et fortasse idē fuit Niceta ad quem idem Leo dixerit eanonem, seriatim. 32. Atqui eodē modo intelligendus est textus Innocentij 11 l. cū olim de clericis coniugatis: nempe quod propter Græcorum duritiam permissum eorum sacerdotibus est ne uotum castitatis emitant: haud tamen quoddam cogantur esse coniugati. Igitur ut ad nostros Lutheranos, à quibus profecti sumus, reuertamur, nullatenus se possunt Græcanico instituto protegere.

Ad primū arg.

Ex his argumenta in capite quæstionis obiecta, soluta restant. Primum enim ex Paulo hæretici accersunt, intelligentes illud verbum, Oportet episcopū esse vnus vxoris virum, quasi præceptum quo sacerdotes cogantur cōnubia iniire. Sed iam supra monstrauimus quam diuersē sancti idem interpretentur verbū. Fuit enim tantum prohibitio ne bigami assumerentur in sacerdotes, & præterea propter sacerdotum inopiam permissio, ut etiam coniugati initiarentur, sed ut monstrauimus, præmissio, consentiente vxore, castitatis voto. Simili prauitate & calūnia intelligūt quidam Apostolorum canonem ne presbyte

ri aut diaconi prætextu religionis vxores eijciant quasi præceptum sit ut illis vxoribus, contra quam a nobis superius expōsitum est. Et patitur verbum epistolæ cuiusdam quæ dicitur Clementinus detruentes, ad suā libidinem pertrahunt. Verba epistolæ sunt. Ministri alicuius ad Dominica tales eligantur officij, qui ante ordinationes coniuges suas nouerint. Quod quidem ipsi (perpende abusus) autem esse præceptum ac prohibitionem ne cui ante consummatum matrimonium licet facris initiari. Quod alij, ut cauet abusus negatiue legerunt, non nouerint: tamen non sit nisi affirmatiue legendum: at verò non truncatē, sed si semper cōtinere noluerint. Hoc est si non fuerint virgines, aut continentes, sed cōiugati, ea lege ad sacerdotium recipiantur, ut vique ad illud tantum tempus vxores nouerint. Quasi dicat, deinceps autem ab illis abstinere, v. in tertia conclusione monstrauimus. Secundum autem argumentum de cap. quoniam iam satis solutum est. Tertium verò quod illi auctoritati nituntur quæ Augustino tribuitur, nempe vbi apparet dicere continentiam sacerdotum post Apostolica instituta ab Ecclesia fuisse adiectam nullatenus contra tertiam nostram conclusionem pugnat, tum quod illud non est verbum Aug. Sed quia initium illius. Cum agitur. est illius, scilicet legunt eorum tanquam Augustini, cum tamen sit Gratiani, tum quod Gratianus hoc tantum ait quod continentia sacerdotum est opus consilij, quia consilium est, ut fiant sacerdotes, sed tamen postquam ordinati sunt, iam sit illis præceptum. Quod autem ait post Apostolorum instituta fuisse adhibitam, si vult tempore Apostolorum nondum fuisse illud in more, auctoritates sanctorum ac rationes ad eandem tertiam conclusionem allatae ei refrangatur, quæ ideo plurius additæ sunt.

.Finis libri Septimi.